

Arz, âlemin kalbi olduđu gibi toprak unsuru da arzın kalbidir.

İ'lem eyyühe'l-aziz! Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan, büyük bir ölçüde tekrar ettiği ihya-yı arz ve toprak unsuruna nazar-ı dikkati celbettiğinden kalbime şöyle bir feyiz damlamıştır ki:

Arz, âlemin kalbi olduğu gibi toprak unsuru da arzın kalbidir. Ve tevazu, mahviyet gibi maksuda îsal eden yolların en yakını da topraktır. Belki toprak, en yüksek semavattan Hâlık-ı semavata daha yakın bir yoldur. Zira kâinatta tecelli-i rububiyet ve faaliyet-i kudrete ve makarr-ı hilafete ve Hay, Kayyum isimlerinin cilvelerine en uygun topraktır. Nasıl ki arş-ı rahmet su üzerindedir. Arş-ı hayat ve ihya da toprak üstündedir. Toprak, tecelliyat ve cilvelere en yüksek bir âyinedir.

Evet, kesif bir şeyin âyinesi ne kadar latîf olursa o nisbette suretini vâzıh gösterir. Ve nurani ve latîf bir şeyin de âyinesi ne kadar kesif olursa o nisbette esmanın cilvelerini cilâlî gösterir. Mesela, hava âyinesinde yalnız şemsin zayıf bir ziyası görünür. Su âyinesinde şems, ziyasıyla görünürse de elvan-ı seb'ası görünmüyor. Fakat toprak âyinesi, çiçeklerinin renkleriyle

şemsin ziyasındaki yedi rengi de gösterir. أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ

سَاجِدٌ olan hadîs-i şerif, bu sırra işareten şehadet eder. Öyle ise arkadaş, topraktan ve toprağa inkılab etmekten, kabirden ve kabre girip yatmaktan tevahhuş etme!